

Nr 172.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till visst avtal mellan kronan och Sala stad.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 20 mars 1928 dagtecknad proposition (nr 236), vilken till förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att godkänna det av t. f. departementschefen förordade och såsom bilaga A vid omförmälda protokoll fogade förslag till avtal med staden Sala rörande det framtida disponerandet av Västmanlands trängkärs förutvarande kasernetablissemang m. m., under förutsättning att avtalet, med de smärre formella jämkningar i lydelsen, som kunde ifrågasättas, jämväl biträdades av staden.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

t. f. Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll inledningsvis anfört följande.

»Sedan beslut fattats, att Västmanlands trängkår skulle förläggas till Sala, bemyndigade Kungl. Maj:t genom brev den 4 oktober 1901 arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med Sala stad avsluta kontrakt om upplåtelse till Kungl. Maj:t och kronan av äganderätten till vissa invid staden belägna jordlotter med tillhörande vattenområden i enlighet med utav stadsfullmäktige därstädes erbjudna villkor. Mellan fortifikationsdepartementet och staden slöts i anledning härav ett den 5 mars 1902 dagtecknat kontrakt i ämnet, vilket torde få fogas såsom bilaga (Bil. C) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Vidare har mellan fortifikationsdepartementet och Sala stad ingåtts ett den 6 och den 14 juni 1905 dagtecknat kontrakt, varigenom staden till kronan för en tid av 50 år mot en årlig arrendeavgift av 100 kronor upplåtit ett område, i areal innehållande omkring 6.4 hektar, för att av trängkåren användas till skjutbana. I kontraktet har stadgats, bland annat, att, därest området i fråga före utgången av nämnda tidrymd bleve obehövt för det avsedda ändamålet, området skulle i befintligt skick återställas till staden.

År 1906 blev det för trängkåren avsedda etablissemanget i Sala färdigställt och taget i bruk.

Sedan i samband med försvarsväsendets omorganisation beslut fattats om att militärförläggningen till Sala skulle upphöra, har kasernkommittén i skriftelse den 9 juli 1927 framlagt förslag angående omändring av kasernetablissemanget.

manget i Sala till en anstalt för vård av sinnesslöa. Beträffande den närmare innebörden av detta förslag hänvisar jag till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag därutinnan till statsrådsprotokollet anförde vid anmälan av frågan om avlåtande till riksdagen av proposition (nr 165) i ämnet. Planen på en dylik ändrad disposition av nämnda etablissemang sammanhänger med frågan om avvägbringande av en uppgörelse med Sala stad i anledning av militärförläggningens upphörande. I nyssberörda skrivelse den 9 juli 1927 har kasernkommittén framlagt resultatet av de förhandlingar, som i sådant hänseende förts mellan kommittén och Sala stad. Dessa förhandlingar hava lett till avslutandet av ett den 2 och den 14 augusti 1926 dagtecknat preliminärt avtal, vilket torde få såsom bilaga (Bil. B) fogas vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Kommittén har hemställt, att därest kasernetablissemangets utnyttjande för det föreslagna nya ändamålet vunne godkännande, ifrågavarande avtal måtte bliva föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.»

Sedan t. f. departementschefen härefter redogjort för den av kasernkommittén verkställda utredningen och omförmälda förslag till överenskommelse ävensom arméförvaltningens fortifikationsdepartements, efter vederbörande militära myndigheters hörande, i ärendet avgivna yttrande, har t. f. departementschefen för egen del anförde följande.

»Genomförandet av 1925 års härordningsbeslut har, såsom av det anförda framgår, för Sala stads vidkommande haft till följd, att Västmanlands trängkårs förläggning till staden upphört. Det av kasernkommittén i anledning härav uppgjorda förslaget till avtal (se Bil. B) mellan kronan och staden — vilket förslagsavtal grundats på den förutsättningen, att det ledigblivna trängkärsetablissemanget skall omändras till en sinnessjukanstalt med viss belägningsmöjlighet — har av mig underkastats granskning i samråd med chefen för socialdepartementet.

Såsom nämnde departementschef tidigare i dag i samband med behandling av frågan om kasernetablissemangets framtida användning anförde, har det med hänsyn till den avsevärda ökning av platsantalet i nyssnämnda anstalt, som vid bifall till departementschefens förslag skulle vinnas i förhållande till vad kasernkommittén beräknat, ansetts angeläget, att anstalten till sitt förfogande erhåller större jordområde än som enligt kasernkommitténs förslagsavtal skulle bliva fallet. För detta ändamål hava, såsom departementschefen i nyssnämnda sammanhang jämväl omförmält, förnyade underhandlingar upptagits med representanter för Sala stad. Härvid har staden förklarat sig beredd att avstå från den mark — med undantag av den s. k. Måns Olsängen — som enligt kommitténs avtal skulle tillfalla staden. Hela det markområde med en areal av omkring 24 hektar, som Västmanlands trängkår tidigare haft till sitt förfogande såsom kasernområde, trängförråd och övningsfält, skulle sålunda avses för anstaltens behov.

Vissa jämkningar i det av kasernkommittén framlagda förslaget till avtal med Sala stad hava blivit påkallade med hänsyn till att kronan skall behålla större markareal än kommittén förutsatt. Fördenskull har, i anslutning till de senast med staden förda underhandlingarna, upprättats ett nytt avtalsförslag i ämnet. Innehållet i detta nya förslag, vilket — fränsett nyssberörda ändringar beträffande jordområdena — i huvudsak ansluter sig till kasernkommitténs förslag, framgår av den bilaga (Bil. A.), som torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Under hänvisning till vad av kasernkommittén anförts såsom motivering till de i kommitténs förslag upptagna särskilda bestämmelserna torde jag

kunna inskränka mig till att i korthet redogöra för de skiljaktigheter, som förefinnas mellan kommitténs förslag och det nu föreliggande nya förslaget.

Som kronan skall behålla äganderätten till de i § 2 av kommitténs förslag omförmälda jordområden, har denna paragraf kunnat sammanföras med § 1.

Vad angår § 3 i kommitténs förslag hava allenast bestämmelserna om rätt för kronan att låta avleda spillvatten i Lillån behövt bibehållas. Enligt den av kommittén ifrågasatta lydelsen skulle kronan vara skyldig tillse, att sanitära olägenheter icke uppkomme i följd av dylik avledning. På begäran av staden har det synt mig kunna uttryckligen stadgas, att kronan, i händelse dylika olägenheter det oaktat skulle uppkomma, skall vara pliktig vidtaga de åtgärder, som för deras avhjälpande skäligen kunna påkallas.

§§ 3 och 4 i det nya avtalsförslaget överensstämma med vissa smärre jämkningar med §§ 4, 5 och 6 i kommitténs förslag.

Med hänsyn till att kronan skall behålla jämväl den nordost om allmänna landsvägen belägna marken, hava bestämmelserna i § 7 av kommitténs förslag blivit överflödiga och kunnat helt utgå.

§ 8 i kommitténs förslag överensstämmer med första stycket av § 5 i det nya förslaget. Till sistnämnda paragraf har fogats ett nytt stycke i syfte att tillförsäkra kronan utfart från östra delen av Väsby kungsgård.

Beträffande platsantalet har i § 6 av det nya avtalsförslaget kunnat bestämmas, att i kasernetablissemangt skall inredas en anstalt avsedd för minst 350 patienter. I fråga om lydelsen av denna paragraf har på skäl, som av chefen för socialdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet angivits, det i kommitténs förslag förekommande ordet »sinnessjukanstalt» ansetts böra utbytas mot orden »anstalt för sinnessjuka eller sinnesslöa, som äro i behov av vård å slutet anstalt».

§§ 7, 8 och 9 i det nya förslaget överensstämma med §§ 10, 11 och 12 i kommitténs förslag, med undantag av att andra stycket i § 10 kunnat utgå.

I det av kommittén uppgjorda förslaget har under § 13 intagits en bestämmelse, enligt vilken kronan åtagit sig att, därest kasernetablissemangt icke före den 1 juli 1930 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från sistnämnda dag till dess så skett till staden utgiva ersättning, beräknad till ett belopp av 2,500 kronor för helt kalenderår för tiden 1 juli 1930—30 juni 1933 samt därefter till visst högre belopp för kalenderår. I § 14 av kommitténs avtalsförslag finnes vidare ett stadgande av innehåll att, om beslut bleve fattat om indragning av Västmanlands trängkår vid en senare tidpunkt än den ursprungligen avsedda eller efter repetitionsövningarna 1927, samtliga i avtalet intagna tidsbestämmelser — avseende tider för överlämnande till staden av de fastigheter, som skulle överlätas eller återställas till staden, samt för överlämnande av den staden tillerkända förrådsbyggnaden — skulle framflyttas med samma tidsperioder, som kunde bli fastställda för trängkårens fortfarande bestånd.

Enligt bestämmelser, som utfärdats efter det kasernkommitténs avtal blivit upprättat, har förordnats, att trängkårens förläggning till Sala skulle upphöra med utgången av år 1927. Med anledning härav har i § 10 av det nya avtalsförslaget — vilken paragraf motsvarar § 13 i kommitténs avtal — den tidpunkt, från vilken kronans ersättningsskyldighet börjar löpa, framskjutits till den 1 oktober 1930. Den i § 14 av kommitténs avtal intagna föreskriften om eventuell framflyttning av tidsbestämmelserna har i samband härmed kunnat helt utslutas.

Det nya avtalsförslaget, vilket upprättats i samråd med chefen för socialdepartementet, synes mig vara av beskaffenhet att för kronans del kunna godtagas.

Beträffande huvudprinciperna i det sålunda förordade avtalet hava dessa godkänts av stadsfullmäktige i Sala. I fråga om några detaljbestämmelser har staden påfordrat vissa jämkningar och tillägg till förslaget.

Sålunda har staden vid de förnyade förhandlingarna anhållit, att i avtalet måtte intagas föreskrift om att staden utan ersättning skulle få till sig upplåten mark av östra delen utav Väsby kungsgård dels för framdragande av en sex meter bred väg från de väster och söder om Ekeby dammar belägna delarna av staden till den i § 5 av det nya avtalet omförmälda vägen, dels ock för framdragande av vissa gator, därest stadsplan i en framtid komme att bliva fastställd för området.

Yrkandet om upplåtande av mark för framdragande av sistberörda gator synes icke under några förhållanden kunna bifallas. Vad angår sex-metersvägen, synes något egentligt behov för staden av en dylik vägförbindelse icke för närvarande föreligga. Ej heller torde det förrän den ifrågasatta anstaltens verksamhet någon tid fortgått och erfarenhet vunnits, i vilken utsträckning anstalten behöver taga i anspråk den för dess verksamhet avsedda marken, kunna bedömas, om tillåtelse till vägens framdragande med hänsyn till anstaltens intressen kan lämnas. Med frågan om anordnande av denna väg torde därför tillsvidare böra få anstå, och lärer det i sinom tid få bero på särskilda underhandlingar, huruvida medgivande till vägförbindelsen må kunna lämnas. I samband därmed torde även undersökning böra verkställas om den lämpligaste sträckningen av vägen.

Som det av mig förordade avtalsförslaget icke blivit å stadens vägnar i alla enskildheter godkänt, torde detsamma böra av kronan godkännas under förutsättning att avtalet, med de smärre formella jämkningar i lydelsen, som kunna ifrågasättas, jämväl biträdes av staden.

I detta sammanhang vill jag erinra om att, enligt vad chefen för socialdepartementet förut denna dag föreslagit, trängkärsetablissemangt jämte de markområden, som äro avsedda att tagas i anspråk för den nya anstalten, från och med den 1 juli 1928 avses att överflyttas från försvarsväsendet. Vidkommande de till trängförrådet hörande, å området nordost om landsvägen befintliga förrådsbyggnaderna torde, såsom nämnde departementschef anförde, dessa icke bliva för anstalten erforderliga. Tillsvidare synas de böra få kvarstå på platsen men fortfarande tillhöra försvarsväsendet samt genom dess försorg underhållas. Detta torde jämväl böra gälla intendenturförrådet, intill dess staden jämlikt avtalets bestämmelser äger rätt att bortföra detsamma. Vad angår de två övriga förrådsbyggnaderna (sjukvårdsförrådet och vinterfordonsförrådet) torde beslut om deras framtida användning böra fattas, sedan de eventuellt upphört att vara erforderliga för försvarets räkning.»

Det av t. f. departementschefen förordade avtalsförslaget är såsom bilaga fogat vid detta utlåtande.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, som denna dag avgivit särskilt utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 165 framlagda förslag angående anslag till hospitalbyggnader m. m. och därvid i allt väsentligt tillstyrkt nämnda förslag i avseende å anordnande av en vårdanstalt i Västmanlands trängkårs förutvarande kasernetablissemang i Sala, har icke funnit sig böra framställa någon erinran mot det i förevarande proposition upptagna avtalsförslaget. Utskottet har dock ansett sig böra föreslå, att viss frihet lämnas Kungl. Maj:tt att företaga erforderliga jämkningar i förslaget.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må godkänna det av t. f. chefen för försvarsdepartementet förordade och såsom bilaga A vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 20 mars 1928 fogade förslag till avtal med staden Sala rörande det framtida disponerandet av Västmanlands trängkårs förutvarande kasernetablissemang m. m. under förutsättning att avtalet, med de jämkingar som kunna ifrågasättas, jämväl biträdes av staden.

Stockholm den 24 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 171.

Bil.

T. f. departementschefens avtalsförslag.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut att Västmanlands trängkår skall indragas träffas härmed mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Sala stad, å andra sidan, följande avtal:

§ 1.

Staden förklarar, att de i Sala stad belägna jordområden, vilka genom ett mellan kronan och staden den 5 mars 1902 upprättat kontrakt av staden utan ersättning upplåtits till kronan, alltjämt skola med full och oinskränkt äganderätt tillhöra kronan, nämligen:

- a) ägolotten N:o 284, utgörande $\frac{1}{2}$ Bergsmanstomt N:o 28 i 4:de roten, varå kronan den 13 maj 1913 erhållit lagfart;
- b) ägolotten N:o 285, utgörande $\frac{1}{4}$ Bergsmanstomt N:o 52 i 8:de roten, varå kronan nämnda dag erhållit lagfart;
- c) ägolotten N:o 286, utgörande $\frac{1}{2}$ Bergsmanstomt N:o 56 i 9:de roten, varå kronan nämnda dag erhållit lagfart;
- d) ägolotten N:o 255, utgörande del av $\frac{3}{4}$ tomt N:o 69 i 10:de roten eller $\frac{1}{9}$ tomt N:o 69 i 10:de roten, varå kronan den 20 april 1903 erhållit lagfart;
- e) andel av ägolotten N:o 253, utgörande $\frac{1}{6}$ tomt N:o 144 och $\frac{1}{6}$ tomt N:o 148 i 18:de roten, varå kronan sistnämnda dag erhållit lagfart;
- f) andel av ägolotten N:o 258, utgörande $\frac{7}{23}$ tomt N:o 31 och $\frac{49}{368}$ tomt N:o 33 i 4:de roten, varå kronan sistnämnda dag erhållit lagfart.

§ 2.

Kronan tillförsäkras rätt, i den mån Sala stad äger förfoga över vattnet i Lillån, att i ån låta avleda spillvatten liksom hittills från det reningsverk med septic-tank, som finnes anlagt å kronans andel av ägolotten N:o 258, eller från annat reningsverk, som må komma att anordnas för den anstalt, varom förmäles i § 6 här nedan, dock med skyldighet för kronan att tillse, att sanitära olägenheter icke må uppkomma i följd av förenämnda medgivande, ävensom att, i händelse dylika olägenheter det oaktat skulle uppkomma, vidtaga de åtgärder, som för deras avhjälpande skäligen kunna påkallas.

§ 3.

Kronan överlåter med äganderätt till Sala stad utan ersättning västra delen, innehållande 4,681 hektar, av förra bergshauptmansbostället Väsby inom Sala stads område, (den s. k. Måns Olsängen).

Av de byggnader, som finnas uppförda å den nordost om landsvägen belägna delen av de i § 1 omförmälda jordområdena, skall det å situationsplanen över trängkårens område med N:o XI betecknade intendenturförrådet utan ersättning tillfalla Sala stad.

§ 4.

Den i § 3 omförmälda fastighet, vilken kronan skall överlåta till Sala stad, skall av staden tillträdas den 1 juli 1928 i då befintligt skick. Särskild avhandling skall upprättas mellan kronan och staden angående fastighetens överlåtande till staden. Samtliga kostnader för erhållande av lagfart å fastigheten bestridas av staden.

Den i § 3 omnämnda förrådsbyggnaden skall till staden överlämnas, så snart densamma icke vidare erfordras för det ändamål, vartill den nu användes, dock senast den 1 oktober 1930. Inom sex månader från den dag, då staden erhåller rätt att övertaga byggnaden, skall densamma genom stadens försorg bortföras från det kronan tillhöriga området.

§ 5.

Kronan medger, att Sala stad utan ersättning må över kronan tillhöriga östra delen av förra bergshauptmansbostället Väsby inom Sala stads område framdraga allmän väg från nuvarande vägkröken söder om trängkärens förra chefsboställe över ån fram till nuvarande vägen omkring 200 meter söder om trängkärens kasernetablissemang.

Kronan tillförsäkras rätt att för utfart från det område av östra delen av förra bergshauptmansbostället Väsby, varå åbyggnader äro belägna, fortfarande utan ersättning använda nuvarande allmänna landsvägen samt den nu befintliga bron över ån; skolande emellertid staden, sedan den här ovan omförmälda allmänna vägen blivit färdigbyggd och upplåten för allmän trafik, vara befriad från skyldigheten att underhålla ifrågavarande bro och den del av nuvarande landsvägen, som efter den nya vägens tillkomst upphör att vara allmän väg.

§ 6.

I det etablissemang, som finnes uppfört å de i § 1 omförmälda fastigheter, skall — efter det erforderliga om- och tillbyggnader blivit verkställda — inredas en för minst 350 patienter avsedd anstalt för sinnessjuka eller sinnesslöa, som äro i behov av vård å slutan anstalt.

§ 7.

Sala stad förbinder sig att alltjämt underhålla den till kasernetablissemangets gräns framdragna vattenledningen, ävensom att efter mätare lämna den institution, som kommer att inrymmas i etablissemang, behöfligt vatten från stadens ledning till samma partipris, som gäller eller framdeles kan bliva gällande för andra avnämare av lika stor vattenmängd.

Staden tillerkännes rätt att utan särskild ersättning till den till kasernområdet utdragna huvudvattenledningen tillkoppla avgreningsledning ävensom att framföra denna senare ledning över kronan tillhörig mark fram till allmänna landsvägen.

§ 8.

Det jordområde, i areal utgörande omkring 6.4 hektar, som Sala stad enligt ett den 6 och den 14 juni 1905 upprättat kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att av Västmanlands trängkår användas till skjutbana, återställs till staden från och med den 1 juli 1928 i det skick, vari området då befinnes. Samtidigt upphör kontraktet av den 6 och den 14 juni 1905 att vidare vara gällande.

§ 9.

Sala stad ansvarar för att Aktiebolaget Sala Elektricitetsverk tillhandahåller den nya institution, som kommer att inrymmas i etablissemang, elektrisk ström jämlikt kontrakt till samma partipris, som gäller eller framdeles kan bliva gällande för andra avnämare av lika stor kvantitet dylik ström.

§ 10.

Kronan förbinder sig att, därest ifrågavarande etablissemang icke före den 1 oktober 1930 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från och med sist-

nämnda dag till dess så skett, till staden utgiva ersättning beräknad 2,500 kronor för helt kalenderår under tiden 1 oktober 1930—30 juni 1931 samt därefter efter 5,000 kronor för helt kalenderår.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Sala stad det andra exemplaret.
Stockholm den

Å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, enligt Kungl. Maj:ts
bemyndigande:

Sala den

För Sala stad:
